

Автономне інтерв'ю займає цілу передачу і представляє одну особу, яку опитують різні журналісти. Інтерв'ю в контексті становить лише окрему частину в репортажі. Мозаїчне інтерв'ю – це однорідний матеріал, що стосується однієї особи, в якому інтерв'ю супроводжується різними типами зображення.

Як показує практика, використання цього виду дидактичної діяльності (інтерв'ю) теж є ефективним, незважаючи на домінанту звукового каналу і є обумовлене значною мірою пізнавальним аспектом.

Отже, ми розглянули лише деякі сторони залучення відеоматеріалів до навчального процесу курсу іноземних мов в технічних закладах. Не відкидаючи використаних навчальних відеоматеріалів (це тема для окремих досліджень), ми зупинили свій вибір на інкорпорації автентичних документів у курс викладання іноземних мов та їх активній експлуатації, як одного з найефективніших сучасних засобів інтенсифікації навчального процесу.

1. Albert M.-C., Berard-Lavenne E. *Documents televises et apprentissage linguistique // Le Francais dans le monde. nov.-dec. 1980. N157.* 2. Lebel P. *Audiovisuel et pedagogie. Ed. ESF, 1984.* 3. Marino I. "La mise en situation analogique ou la video a un niveau avance", *Le Francais dans le monde. 1982. N168.* 4. *Etudes le linguistique appliquee // "Video, didactique et communication", Didier, 1985. N58.*

НЕАДАПТОВАНИЙ ТЕКСТ У МОВНОМУ КЛАСІ

© Кузнєцова Л.А., Лотоцька К.Я.,* 2000

ДУ "Львівський університет"

* ЛНУ ім. І.Франка

Коли краще починати використовувати аутентичний матеріал та який матеріал є доцільним при викладанні мови на початковому етапі (наприклад, при вивченні англійської як другої іноземної мови у вищому закладі освіти)? Це питання завжди стоїть перед вчителем мови. Серед аргументів проти неадаптованих текстів як навчального матеріалу методисти зазначають такі: складність оригінальних текстів, їх досить великий обсяг для елементарного рівня підготовки, етноцентричність англійського матеріалу, непридатність тематики для використання у певних навчальних групах, специфіка мовного оформлення (лексичного – поетизми, сленг, діалектизми; та синтактико-граматичного – можливі порушення норм). І хоча аргументи "за" не менш вагомими, на практиці вони часто не здатні переважити ті труднощі, з якими стикаються викладач та студенти.

Вихід із такого становища часто знаходять у так званих "graded readers", які є зараз дуже популярними на Заході. Це не просто скорочені або адаптовані тексти. Це по суті штучні тексти, які базуються на сюжетах відомих класичних та популярних творів. Вони можуть вважатися оригінальними тільки тому, що їх склали фахівці-носії мови. Але з оригіналом твору такого роду скорочені тексти інколи не мають майже нічого спільного, крім назви та основних сюжетних ліній. Вважається, що читаючи такі книжки, студенти

вивчають мову та, водночас, знайомляться із літературою даної мови. Це досить суперечливий підхід до використання класичних літературних джерел. Більш прийнятним у цьому ракурсі було б використання текстів, авторами яких є такі спеціалісти, як Алан Мейлі. Він не тільки є автором багатьох методичних книжок, але також пише літературні твори. Прикладом може бути його книжка оповідань "The Penguin Book of 12 Very Short Stories" [9] для тих, хто вивчає англійську мову. Вона побудована за принципом "graded readers" щодо поступового зростання складності, але водночас ці оповідання (різні за тематикою та жанровою належністю) є цілісними текстами з ідіоматичною, стилістично збагаченою лексичною структурою та усіма сюжетними властивостями цікавого художнього твору. "Не опускаючись" до рівня читача, вони допомагають розвивати навички читання, розуміння та захоплення мовою, що вивчається. На жаль, подібних матеріалів не так багато. Тому у багатьох випадках переважає використання штучних або скорочених адаптованих матеріалів у мовних класах елементарного рівня підготовки. Звикнення до спрощених або штучних текстів створює психологічний бар'єр. Шок від нерозуміння тексту оригінального матеріалу газет, журналів, художньої літератури та поезії може бути не меншим, якщо не більшим, ніж горезвісний мовний бар'єр, який завжди так важко подолати при переході від завчених напам'ять діалогів, розмовних конструкцій та тем до спонтанного, непідготовленого мовлення у ситуації живого спілкування, наприклад, із носієм мови. Мабуть тому все частіше виникають нові підходи в рамках комунікативної концепції, які беруть до уваги не тільки суто комунікативні методи викладання, але інші форми, зокрема повернення до інтенсивного використання оригінального тексту у мовному класі. Але тепер акценти у роботі з аутентичним текстом розставлені дещо інакше ніж це було ще 30 років тому.

В основу даного підходу покладаються центральні принципи комунікативної концепції викладання іноземної мови, а саме: лінгвістична варіативність та прагматика мовлення, тобто відповідність мовної форми мовленнєвій функції. Отже, для правильного та результативного використання будь-якого аутентичного тексту (зокрема, літературно-художнього) необхідно чітко розрізняти 2 рівні функціонування мови та навчання мові, як їх виділяє Х. Віддоусон. Це рівень "usage" та рівень "use". Перше слово можна перекласти як "традиційне вживання". Цей рівень охоплює певні моделі, правила, що є у системі мови, та їх знання. Другий рівень – "use" – це вміння використовувати ці знання та правила на практиці, у мовленні для успішної комунікації. Раніше оригінальний текст розглядався на рівні "usage", тобто був часто тим мовним матеріалом, який служив моделлю для копіювання мовних та мовленнєвих конструкцій. Це призводило до парадоксальних ситуацій. По-перше, стилі письмового мовлення відрізняються від усної комунікації. По-друге, стилістика та прагматика аутентичного тексту (газетного, художнього, рекламного тощо) зумовлюють велику кількість ненормативного використання одиниць усіх рівнів мови. Отже, саме тому з аутентичним текстом необхідно працювати на рівні "use", тобто розвивати у студентів навички аналітичного та критичного читання, що передбачає не тільки вміння правильно розуміти текст іноземною мовою, але і розрізняти лексичні особливості та варіанти мовного стилю. Досягнути певних, результатів можна лише тоді, коли робота з неадаптованим аутентичним

матеріалом починається з самого початку – з елементарного рівня підготовки. Тільки тоді мову можна буде навчити відчувати.

Виникає запитання: як це зробити і які тексти підходять для такої роботи? По-перше, найкраща методика – та, що дає позитивні результати, у даній групі, з даними студентами. Викладач повинен постійно експериментувати, керуючись "об'єктивними" чинниками (етап навчання, рівень знань, програма) та "суб'єктивними" чинниками (психологічний тип студентів, їх інтереси, склад групи). По-друге, (і це головне), вчитель, як пише Д.Грінвуд, має дати студентам шанс досліджувати на своєму рівні і мати справу не тільки з тим, про що написано, але й з тим, як це написано [5,с.7]. Де знайти аутентичні матеріали для початкового рівня підготовки? Останнім часом з'явилося досить багато методичної літератури, в якій розглядається, наприклад, комплексне поєднання вивчення мови та літератури. Такі книжки часто містять зразки, уривки текстів для їх практичного використання на уроках мови. Серед авторів можна назвати Р.Бодмана, Д.МакРея, М.Лонга, М.Пірсона, К.Д.Брамфіта, С.Хейтса, А.Мейлі, А.Даффа, Ф.Греллет та інших. На жаль, оригінальних текстів для початкового етапу вивчення мови у методичній літературі не так вже багато. Цю проблему можна вирішити так.

По-перше, на допомогу може прийти англійська поезія, особливо сучасна, та, яку ми звикли називати поезією у прозі, а також різного роду верлібри, яких так багато у англомовній літературній традиції. Розглянемо декілька прикладів такого роду текстів та можливості їх використання на уроках англійської мови. Візьмемо, наприклад, такий текст:

This Is Just To Say (by W.C. Williams)

I have eaten	and which	Forgive me
the plums	you were probably	they were delicious
that were in	saving	so sweet
the icebox	for breakfast	and so cold

[II, с. 879].

Графічна презентація цього тексту видає його як вірш. Інші характеристики збігаються із властивостями прози, яка дуже часто може характеризуватися ритмом, алітерацією та метафоричністю образів, що є притаманним поезії. Отже, цей приклад англійської поезії є дуже простим у лексико-синтаксичному плані прикладом оригінального тексту. Його можна використовувати при роботі з певними лексичними та граматичними моделями (вживання часових форм Present Perfect та Past Indefinite у порівнянні; означеного артикля, інтенсифікатора "so" порівняно із "such"). Оскільки у вірші відсутня пунктуація, однією з цікавих вправ може бути завдання переписати вірш у прозаїчній графічній формі і вжити всі необхідні розділові знаки. Окрім того, вірш можна обговорити як приклад сучасної поезії, які почуття він викликає, яке ставлення студентів до такого роду поезії.

Необхідно зазначити, що для того, щоб судити про поетичний твір, його треба спочатку зрозуміти на всіх рівнях породження тексту. Саме тому, напевно, у початковому мовному класі з'являються лише дуже прості, первинні поетичні форми фольклорного характеру (типу nursery rhymes або verses for children). Для дорослих початківців такі тексти не є цікавими, реальними текстами (опозиція між "реальними" та

"реалістичними" текстами трактується у книжці англійських методистів П.Девіс та М.Рінволукрі [2]). Тому для роботи зі студентами більш придатними є тексти з "дорослою" тематикою, але з досить прозорою ідеєю та чіткою семантико-структурною організацією. Наприклад, назви кольорів, а також спеціальні питання дуже просто засвоюються за допомогою вірша К.Россетті "What is Pink?"

What is pink? A rose is pink
 By the fountain brink.
 What is red? A poppy's red
 In its barley bed.
 What is blue? The sky is blue
 When the clouds float through.
 What is white? A swan is white
 Sailing in the light. (...)
 What is orange?
 Why, an orange, just and orange!

Відзначимо описовість вірша, прості паралельні конструкції, асоціативність семантики, а також наявність рими та музикальність тексту. Все це дає змогу використовувати його для вивчення лексичних одиниць, як фонетичну вправу, для роботи в парах (як діалог) тощо.

Поезія Леона Шкутніка у мовному та змістовному плані є також відмінним матеріалом на уроках елементарного рівня підготовки у вищому закладі освіти. Наведемо лише два приклади його віршів:

A Full Moon

A full moon	Must I
again, accept it?	
Again What else	
without you.	can I do?

The Visa

Life	
is	
great.	
Great love.	
Great hopes.	
Great Britain.	
Have you got	
the visa already?	[7,c.7,8]

Цікавим матеріалом є також різного роду гумористичні вірші американських авторів Огдена Неша та Річарда Армора (так звані "light verses").

Щодо літературних прозаїчних текстів, то, крім початкових фрагментів оповідань та невеликих за обсягом (до одного параграфа) описових або оповідних уривків з романів, можна також використовувати діалоги, взяті з оповідань, романів, п'єс. Вони,

як відомо, можуть дещо відрізнятися від "живого" мовлення у лексичному та синтаксичному планах, але структурно вони простіші, ніж тексти оповідних частин твору, а у лексичному та тематичному планах – ближчі до ситуації реального спілкування. Наведемо лише один приклад:

- How you been keeping? (знайти пропущену форму)
- All right. And you?
- Just fine. It's good to see you again.
- It's good to see you. (...)
- How's Isabel?
- Jusf fine. She's dying to see you.
- And the boys?
- They're fine, too. They're anxious to see their uncle.
- Oh, come on.. You know they don't remember me.
- Are you kinding? Of course they remember you.

(Д.Болдуїн "Sonny's Blues") [II,с.44I].

Цікаві ідеї та види роботи з діалогами та іншими уривками з прозаїчних джерел пропонують, наприклад, А.Мейлі та А.Дафф у своїй книжці "Literature" [8].

Для дорослих початківців одним з цікавих видів роботи є робота із текстами "реального" характеру, а саме із різного роду афористичними висловами з поетичних або прозаїчних джерел. Вони можуть бути підібрані відповідно до використаних тут лексико-граматичних явищ або у тематичному плані. Наведемо деякі приклади популярних у студентів міні-текстів на різні теми (із зазначенням граматичних та лексичних моделей):

* What is better than wisdom? Woman. And what is better than a good woman? Nothing. (Д.Чосер)

* This is the case with us all... One half of the world cannot understand the pleasures of the other. (Д.Остін)

* Knowledge is of two kinds. We know the subject ourselves, or we know where we can find information. (С.Джонсон)

* You must look into people as well as at them. (ф.Честерфільд)

Дуже популярним видом оригінального тексту є, звичайно, пісні. Але тут викладач повинен дуже уважно підходити до підбору матеріалу. Всі можливі відхилення від нормативної граматики, особливості вживання лексичних та синтаксичних конструкцій, розмовні кліше необхідно пояснювати та обговорювати зі студентами. Розважальний характер роботи із піснями інколи викликає критичні зауваження щодо серйозності їх використання у мовному класі. Але, насправді, за допомогою пісень та інших ритмічних текстів (наприклад, Jazz Chants) можна дуже ефективно вивчати та практикувати як граматичні моделі, так і лексичні вирази, розвивати навички сприйняття на слух, а також навички розмовної мови. Адже відомо, що однією з властивостей музики є її здатність "зафіксувати" у пам'яті людини інтонаційні акценти, слова та вирази. Серед переваг використання пісень можна також назвати вживання простих розмовних конструкцій, багато повторів (що важливо на елементарному рівні), невеликий обсяг та тематичну

завершеність текстів. Серед вправ, що базуються на піснях, наведемо декілька найбільш популярних:

- практика сприйняття на слух (різні види cloze);
- вивчення певних граматичних моделей або активної лексики;
- тренування вимови, наголосу, інтонації;
- розмова про музику, співака, слова пісні (через складання діалогів з використанням слів пісні, рольову гру типу "інтерв'ю");
- переклад пісні на рідну мову (та зворотній переклад).

Практичні ідеї щодо використання музики та пісень у мовному класі пропонують такі автори, як Т. Мерфі (Music and Songs – OUP, 1992), Д. Кросс (A Practical Handbook of Language Teaching – 1991).

Ще одним цікавим видом аутентичного матеріалу є дефініції слів та понять, що взяті з різного роду словників та енциклопедій. Вони можуть ефективно використовуватись у класі при вивченні нових мовних одиниць або для розвитку мовленнєвих та письмових навичок студентів. Тут задіяні всі рівні – лексичні, граматичні, структурно-синтаксичні. Наведемо приклад роботи у класі з такого роду матеріалами. Вводиться нове для студентів слово. Інтродукція значення слова може бути візуальною (показ предмета, малюнка) або через переклад. Далі студентам пропонують дати дефініцію даного слова англійською мовою на їх рівні знань (робота в парах або групах). На наступному етапі дефініції порівнюються та обговорюються. Потім студенти мають змогу порівняти свої варіанти із дефініціями зі словників (спочатку розглядаються прості, потім складніші варіанти). Наприклад, для слова "glasses" нами були підібрані такі дефініції:

1. "something that you wear in front of your eyes in order to see more clearly, consisting of two pieces of glass in a frame" (Longman Essential Activator, p. 653)
2. "an arrangement of two lenses in a frame which holds them over the eyes to help a person with imperfect eyesight to see clearly" (Longman Lexicon of Contemporary English, p. 408)
3. "a pair of lenses in a frame that rests on the nose and ears (used to help a person's eyesight or protect the eyes from bright sunlight" (Oxford Advanced Learner's dictionary, p. 525).

Серед вправ можна запропонувати такі: читання, переклад, порівняння лексичних одиниць в різних текстах (something – an arrangement; two pieces of glass – two lenses – a pair of lenses etc.) та знаходження обов'язкових (a frame) та факультативних елементів, синонімів, додаткової інформації (див. третю дефініцію), порівняння зі своїми варіантами (тими, що запропонували студенти), складання найкращого, охоплюючого всі аспекти, варіанта на основі усіх текстів.

У даній статті ми розглянули лише деякі можливості використання різного роду неадаптованих аутентичних текстів на початковому етапі вивчення мови, наприклад, на уроках англійської як другої іноземної мови. Як показує практика, для студентів-початківців будь-який текст англійською мовою (літературний чи ні) – це джерело мови. Якщо це джерело – текст оригінальний, неадаптований та зрозумілий для студента, це сприяє ефективності процесу навчання та заохочує студентів. Отже, основною метою

даного підходу є розвиток навичок адекватного сприйняття оригінального тексту різних функціональних стилів та жанрів, критичне опрацювання матеріалу з його подальшим використанням в усному та письмовому мовленні студентів.

1. Brunifit C.J., Garter R.A. *Literature and Language Teaching*. L., 1986. 2. Davis P., Rinvoluceri M. *The Confidence Book*. Longman, 1997. 3. *Essential Activator*. Addison Wesley Longman Ltd., 1997. 4. Gains R., Redman S. *Working with Words*. CUP, 1991. 5. Greenwood J. *Class Readers*. OUP, 1988. 6. Hornby A.S. *Oxford Advanced Learner's Dictionary Of Current English*. OUP, 1994. 7. *Lyrics In English for Comprehension and Interpretation*. Warsawa, 1989. 8. Maley A., Duff A. *Literature*. CUP, 1996. 9. Maley A. *The Penguin Book of Twelve Very Short Stories*. Penguin Book, 1997. 10. McArfhur T. *Lexicon of Contemporary English*. Longman, 1997. 11. Pickering J.H., Hoeper J.D. *Literature*. NY, 1986. 12. Widdowson H.G. *Stylisfics and The Teaching of Literature*. L., 1975.